AIXOPLUC

EDICIÓ
TARDOR

OCTUBRE 26

Espai de trobada,
pensament i acció

"ARRELAR A LA COMUNITAT I APRENDRE A PENSAR PER NOSALTRES MATEIXOS ÉS LA MILLOR MANERA DE RECOMENÇAR EL CURS I TRANSFORMAR EL BARRI, PEDRA A PEDRA."

COL·LABORA

Diputació de Castelló

Ajudes a projectes juvenils 2026

NÚMERO 2

EDITORIAL

La tardor és el moment de començar de nou amb il·lusions els nous projectes i arrelar-nos a la nostra comunitat.

OPINIÓ

Ensenyar a pensar i fer-lo de manera cítica és el repte que com associació hem d'assumir.

FEM BARRI

Els grups de joves de l'associació a diferents barris de Castelló i comarques estan impulsant iniciatives de cohesió social.

RECOMANACIONS

Converses entre monitors, monitores joves i adolescents sobre recomanacions de llibres, pel·lícules i sèries què aporten al pensament crític.

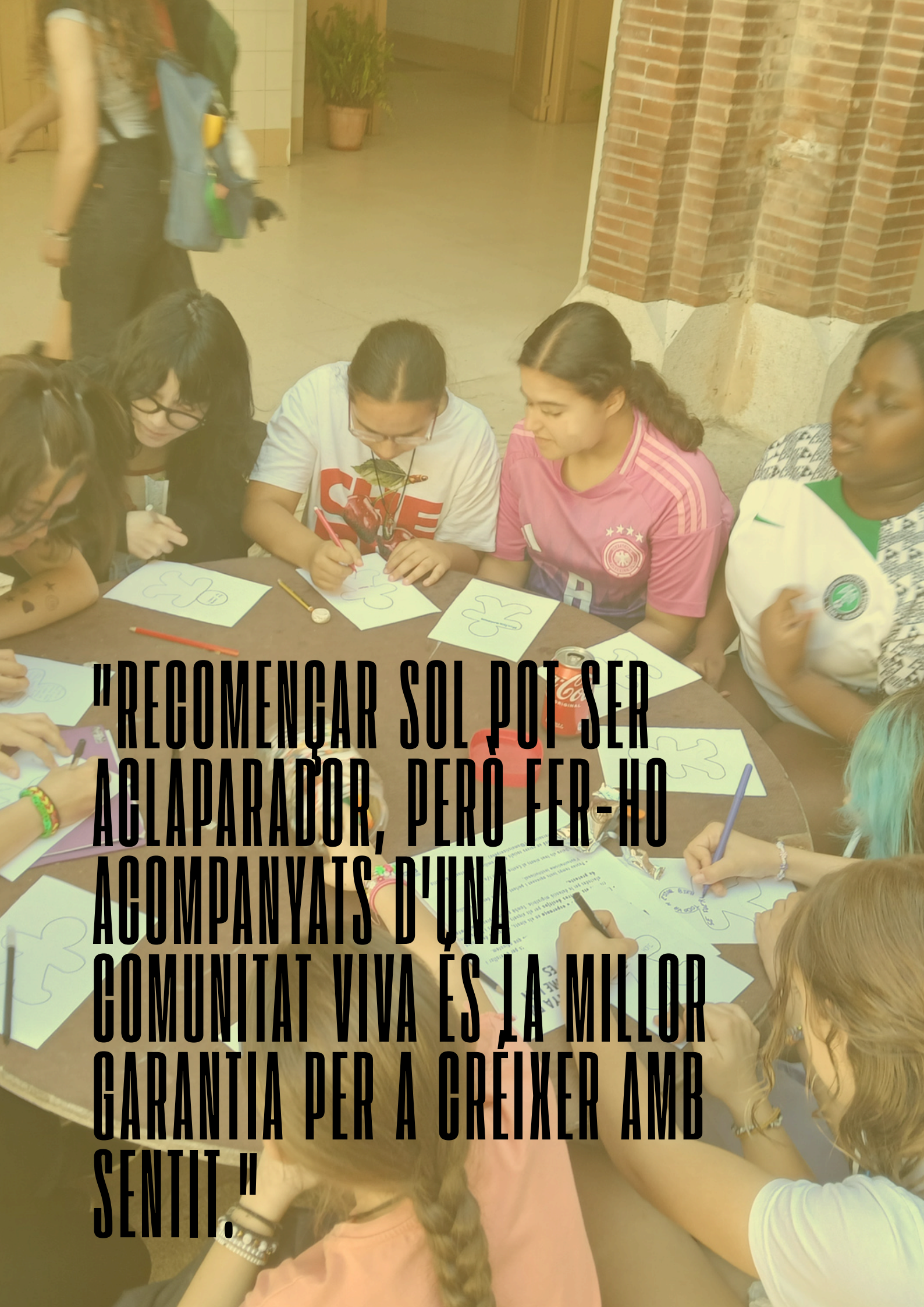
CURIOSITATS

Història dels esplais a Castelló: Anècdotes i tradicions de la tardor.

PATRIMONI CULTURAL DE LA PROVÍNCIA

Rutes en família: Els Port, memòria, biodiversitat i present.

"RECOMENÇAR SOL POT SER ACLAPARADOR, PERÒ FER-HO ACOMPANYATS D'UNA COMUNITAT VIVA ÉS LA MILLOR GARANTIA PER A CRÉIXER AMB SENTIT."

L’arribada de la tardor porta associada una mena de cap d'any involuntari. Tornen les rutines, s’obren de nou les portes de les escoles i instituts, i el calendari es torna a omplir d'horaris, tasques i compromisos. És un moment de reactivació on sovint la pressió per "arribar a tot" amenaça d'aïllar-nos en el nostre propi ritme individual i col·lectiu.

És precisament en aquesta cruïlla on l’esplai cobra el seu sentit més profund. Enmig de la voràgine del setembre i l'octubre, l'associació d'esplais no s'alça com una activitat extraescolar més, sinó com un refugi comunitari. Un espai on el temps no es mesura en rendiment ni en notes, sinó en la qualitat de les relacions que som capaços de teixir.

En aquest segon número volem posar l'accent en el valor d'arrelar. Arrelar al nostre barri, arrelar a les nostres tradicions de tardor i, sobretot, arrelar en una xarxa de suport mutu que ens ajude a fer front als reptes del nou curs. Perquè recomençar sol pot ser aclaparador, però fer-ho acompanyats d'una comunitat viva és la millor garantia per a créixer amb sentit.

Benvingudes i benvinguts al nou curs de l'esplai!

"El pensament crític no consisteix a dir als joves què han de pensar, sinó a donar-los l'espai i les eines per a aprendre a pensar per ells mateixos."
OPINIÓ

Vivim en l'era de la hiperinformació i els algorismes personalitzats. Als nostres adolescents els arriben milers d'estímuls diaris a través de les pantalles: tendències, opinions prefabricades, discursos d'odi o estàndards d'èxit irrealitzables. Davant d'aquest tsunami digital, la qüestió pedagògica central ja no és accedir a la informació, sinó saber quina pregunta fer.

Què significa "Pensar per créixer"?

A l'esplai entenem que l'autonomia emocional i política dels joves passa inevitablement pel desenvolupament del pensament crític. No es tracta de dir-los què han de pensar, sinó d'oferir-los les eines i l'espai segur per a aprendre a pensar per ells mateixos.

- Qüestionar la immediatesa: En un món que exigeix reaccions instantànies en forma de m'agrada o comentari, l'esplai proposa la pausa, el debat serè i l'escolta activa.

- De la protesta a la proposta: El pensament crític no és un simple exercici de queixa. És la capacitat d'analitzar una realitat injusta —ja siga la falta d'espais joves al barri o la crisi climàtica— i organitzar-se col·lectivament per a transformar-la.

- Desmuntar els prejudicis: La convivència amb realitats diverses dins del grup d'esplai és el millor antídot contra els discursos simplistes i la polarització.

Créixer no és només sumar anys o alçada; créixer és ampliar la mirada i assumir que la nostra veu té el poder de millorar l'entorn.

"Quan un adolescent s'adona que la seua opinió compta i que les seues mans poden transformar el carrer on viu, la seua relació amb el barri canvia per sempre: deixa de ser un simple habitant per ser-ne ciutadà compromès."

FEM BARRI

L’arribada de la tardor no sols marca l’inici de les rutines escolars, sinó que reactiva amb força els grups de joves i adolescents dels nostres barris. Sovint es parla de la joventut com un col·lectiu passiu o desconnectat del seu entorn immediat, però les iniciatives que s’estan desenvolupant als barris de la província de Castelló demostren una realitat ben diferent: quan se'ls ofereix l'espai, la confiança i les eines adequades, els adolescents es converteixen en els agents de canvi més eficients de la seua comunitat.

La metodologia de l'Aprenentatge-Servei, una aposta pedagògica on l'aprenentatge de valors civics es combina directament amb la millora de l'espai públic i la convivència veïnal.

L'Aprenentatge-Servei (ApS) supera la visió tradicional del voluntariat o de la mera activitat de temps lliure. Es tracta d'un projecte educatiu amb dos pilars indissociables:

- L'aprenentatge: Els adolescents analitzen el seu entorn, identifiquen necessitats reals (manca d'ombres a les places, escassetat d'espais de trobada per a la gent gran, desinformació sobre el reciclatge) i investiguen com abordar-les.
- El servei a la comunitat: Dissenyen i executen una acció concreta i tangible que dona resposta a eixa necessitat, col·laborant amb associacions veïnals, comerços locals i famílies.

A diferència d'una activitat decidida pels adults, en l'ApS el protagonisme és 100% jove. Els monitors i monitores no donen les respostes, sinó que formulen les preguntes adequades i acompanyen el procés.

Projectes en marxa: recuperar les places com a espais de convivència

Durant aquests primers mesos de curs, els grups de joves de l'associació a diferents barris de Castelló i comarques estan impulsant iniciatives emblemàtiques.

A molts dels nostres barris, els espais públics estan dissenyats sense tindre en compte les necessitats dels menuts ni dels majors. Els adolescents han realitzat mapejos urbans per identificar punts negres (bancs trencats, falta d'il·luminació o zones poc accessibles) i han redactat propostes de millora que posteriorment presenten a les administracions locals.

Amb l'inici de curs, moltes famílies nouvingudes arriben als nostres barris. S’organitzen jornades de benvinguda i jocs al carrer per facilitar la integració dels xiquets i xiquetes, demostrant que el barri és, abans que res, un espai d'acollida.

L'acció comunitària de tardor ens recorda que fer barri no és una tasca teòrica, sinó un exercici diari de cooperació, escolta i feina col·lectiva. I els nostres joves estan demostrant que en són els millors mestres.

"Ser monitor o monitora d'esplai és ocupar eixe espai únic on no ets ni família ni escola: ets un referent proper que escolta sense jutjar i acompanya els joves a descobrir qui volen ser."

RECOMANACIONS

Verónica Andreu Martínez, 15 anys — IES Vicent Castell, Castelló de la Plana

Pel·lícula: *Toc Toc*

Si t'agrada la comèdia espanyola és perfecta, a més ensenya molt bé els diferents tipus de toc que existeixen, de manera divertida i graciosa, amb personatges molt únics i situacions surrealistes.

Llibre: *Si fórem eterns*

És un llibre amb molta personalitat i si t'agrada el romanç juvenil, molt més. Els seus personatges es distingeixen fàcilment i tenen picades d'ullet, com a títols de cançons, que els fan molt més pròxims.

"L'esplai no és només un lloc on anar els dissabtes; és una comunitat de més de mil persones que cada setmana construeixen una província més solidària i conscient del seu patrimoni."

CURIOSITATS

Amb la tornada a la rutina de tardor i la posada en marxa de totes les activitats de l'associació, a vegades no som conscients de la magnitud i el pes real que té el moviment de temps lliure a la nostra província. Darrere de cada dissabte de trobada, cada projecte de barri i cada eixida a la natura hi ha una xarxa humana gegantina que fa dècades que batega a les comarques de Castelló.

En aquesta secció de curiositats del segon número, analitzem l'impacte de l'esplai en xifres i recordem algunes tradicions de la tardor castellonenca que potser no coneixies.

L'esplai a la província de Castelló: l'impacte en xifres

Sovint veiem els grups jugant a una plaça o fent una ruta per la muntanya, però quina és la petjada real del lleure educatiu al nostre territori?

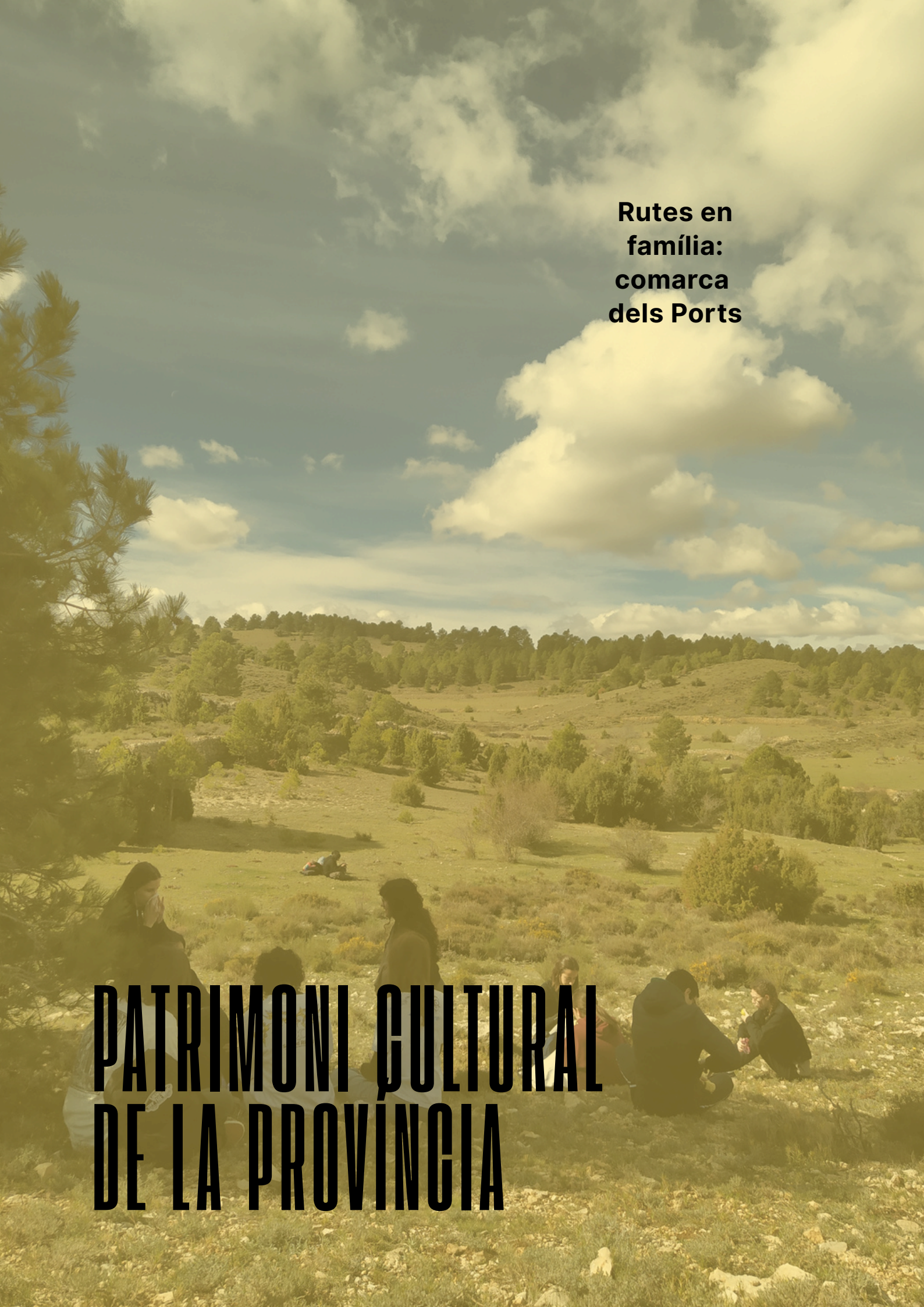
- Més de 150 infants i joves participen setmanalment en les activitats dels esplais de la província.
- Prop de 50 monitors i monitores voluntàries dediquen més de 500 hores mensuals de manera totalment altruista a la preparació pedagògica, gestió i dinamització dels grups.
- Més de 15 municipis i barris de Castelló de la Plana, la Plana Baixa, l'Alcalatén, els Ports i el Maestrat compten amb presència activa d'esplais o projectes comunitaris associats.
- 35 tones de CO_2 estalviades: És l'estimació de la petjada ecològica reduïda gràcies a l'aposta del transport públic, la cuina de proximitat i el consum zero de plàstics d'un sol ús en les eixides de tardor de l'associació.

Sabies què...? Tradicions i curiositats de la tardor castellonenca

- La festivitat de Tots Sants i la Nit de les Ànimes: Molt abans de la popularització del Halloween comercial, als pobles de l'interior de Castelló (com Morella, Vilafranca o Benassal) ja es buidaven carabasses i moniatos per a posar-hi espelmes a dins i guiar les ànimes. A més, es menjava la tradicional massa de la Nit de Tots Sants o els rosquets de pa de pessic.

- El Miracle de la Pedra Seca: Sabies que a la comarca dels Ports s'han comptabilitzat més de 2.000 quilòmetres de murs de pedra seca? Si els posàrem tots en línia recta, connectarien Castelló de la Plana amb el nord de Finlàndia!

- El canvi de fulla al Penyagolosa: El robredal de la font de la Pegunta, als Peus del Penyagolosa, és un dels pocs bosc de fulla caduca d'origen mediterrànic-subalpí de tot el País Valencià. A la tardor ofereix una paleta de colors rojos, grocs i daurats única a la província.

Rutes en família: comarca dels Ports

PATRIMONI CULTURAL DE LA PROVÍNCIA

Quan els boscos i muntanyes de la nostra província s'omplin dels tons terrossos de la tardor, no hi ha millor experiència en família o en grup d'esplai que endinsar-se a la comarca dels Ports. Més enllà de la majestuositat medieval de Morella o la bellesa d'Ares del Maestrat, aquest territori custòdia un dels patrimonis immaterials i arquitectònics més valuosos de la humanitat: la tècnica de la pedra seca.

Una lliçó de sostenibilitat ancestral

Declarada Patrimoni Cultural Immaterial per la UNESCO, la pedra seca és una tècnica que utilitza únicament pedres encaixades sense cap mena de morter o ciment. Aquestes construccions —murs, paretons, barraques de pastor i sèquies— són un exemple històric d'integració respectuosa amb el medi ambient:

- Memòria del treball comunitari: Cada marge de pedra representa l'esforç col·lectiu de generacions de camperols i pastors per a fer cultivable una terra difícil i abrupte.

- Biodiversitat i protecció del sòl: Els escletxos entre les pedres serveixen de refugi per a multitud d'espècies de petits animals, rèptils i insectes, alhora que prevenen l'erosió del sòl durant les pluges de tardor.

- Una lliçó per al present: En una època de materials d'un sol ús i petjada ecològica elevada, la pedra seca ens recorda que és possible construir coses duradores utilitzant només allò que la terra ens ofereix de manera natural.

Visitar els Ports a la tardor és una invitació a caminar a poc a poc, tocar la història amb les mans i aprendre que les grans estructures comunitàries es construeixen pedra a pedra, igual que es construeix l'esplai.

"Fem comunitat com s'aixequen els marges de pedra seca: peça a peça, sense pressa i sostenint-nos els uns als altres."

"El curs no es mesura només en llibres oberts, sinó en les preguntes que ens atrevim a fer junts al carrer."

"Quan els dies s'acurten, l'esplai allarga les mirades: tornar al barri és tornar a casa."